

леонід чернов (малошійченко)

зустрічі з читачами

**сторінки дорожнього блокноту
одеса з усіх боків**

Скільки облич має Одеса?

Два, три?

Ні, не два й не три. Далеко більше.

Наприклад: що найбільше вразило нас, коли ми помчали
автом широкими сонячними вулицями?

Перше, що нас вразило, це напис на паркані, величезними
білими літерами, крейдою:

— Райх, приході на Ланжерон.

І друге

— це одеські „Известия“ — на три чверти українською мовою.*

От два бігуни, два полюси сьогоднішньої Одеси.

З одного боку — відомий цілому світові Одеський „любо-
пітнік“, гонівітер, ледарюватий піжончик, — отой самий, що
за часів імперіялістичної війни торгував „Діабетом“. Тепер
нашот „діябету“ — важко. Доводиться йти на біржу праці або
перебиватись дрібненькими „делами“, фланірувати по Деріба-
сівській — і зідхати, зідхати...

„Любопітнік“ надзвичайно „компанійська людина“. Він
вам усю душу викладе, як на долоні:

— Ви ж розумієте: була Одеса-мама, стала Одеса-яма.
Раніше, коли ти не хотів заробляти, ти повинен був зату-
ляти руками кишені, — інакше гроші самі туди синались.
А тепер...

Тяжке зідхання.

Погано жевиться неробам в Одесі. Немає „дел“. Дово-
диться працювати.

Сам Гольдштейн зажурився.

Про Гольдштейна в Одесі є легенда.

* Нині Одеські „Известия“ цілком перейшли на українську мову. Газета
виходить під назвою „Чорноморська Комуна“.

Ще за часів громадянської війни він випадково найшов портфель з дуже важливими документами. Приніс і віддав.— „Яку нагороду хотіли б ви за це мати, Гольдштейн?“ „Я хотів би одне,—відказав Гольдштейн—щоб мені дозволили вільно торгувати горілкою...

Дозволили. Найрозкішніший ресторан у Лондонському готелі належав Гольдштейнові. Фокстрот, коштовні вина, знамениті одеські музиканти—Мітнік і Саксонський,—ті самі, що „своєю музикою держать Ерденка у жілетному кармані“ І справді—прекрасні музиканти. Мітніком і Саксонським пишається Одеса.

Але сьогодні закрили Гольдштейна за борги.

Маленький, чорненький, гладенький, елегантський, з чорними щіточками вусиків, він страшенно розмахує білими здобними руками і кричить:

— Можна „делать дело“? Спробуй. Не встигнеш почати, як сам себе мимоволі питаєш:—Гольдштейн, камо грядеши, кво вадіс?

І сам собі відповідає з фаталістичною покорою:

— Ясно. Ік неплатежу. А фінвідділ має право штрафувати від 25-ти до 600 карбованців. Но, как хороший співак, він завжди бере верхне „до“.

Старі, завзяті одесити сидять тепер на сонечку на бульварі Фельдмана і скептично поглядають на порт. Вони бачили „кращі часи“. Тепер ліве око примружене (як примружив його дванадцять років тому,—так воно і лишилось), і з ока того бризкає убивчий скепсис, недовіра, призи́рство.

Це уламки—старої Одеси.

А поруч буяє нова Одеса, бурхлива, пролетарська красуня. А поруч одеські „Известия“—на три чверти українською мовою.

В Одесі українська газета.

Влітку цього року автор цих рядків жив у Одесі і ходив у тропічному шоломі. Якось у трамваї якийсь допитливий одесит не втримався:

— Скажіть, ви англієць?

— Ні.

— Ах я чудак! Як я не догадався, що ви австрієць.

— Ні, я й не австрієць.

— Гм! (довга павза). Я сам собі дивуюсь. Як це я не вгадав. Кожна дитина скаже, що ви німець.

— Ви знову помилились. Я—не німець.

— А хто ж?..

— Українець.

— Ага, значить руський.

— Ні, не руський. Українець.

— А тепер розумію: малорос.

— І не малорос. Я—українець.

В очах у нього—здивування й нерозуміння:

— Да какая ж різниця?

Україна, українець, українська мова—це пересічний одесит розуміє тільки в пристосуванні до посвідки другої категорії. Далі українське кінчається. Далі починається „Малоросія“. І оцей самий одесит починає читати українську газету.

Дозвольте тепер дати коротеньке слово цифрам.

В Одесі—341 тисяча населення.

Одна лише велика промисловість налічує 200 підприємств. Дрібних підприємств більше восьми тисяч. В Одесі—двадцять тисяч робітників. Тут великий суднобудівельний завод ім. Андре Марті. Машинобудівельний завод ім. Левіна. Джутова фабрика. Дві шкіряні фабрики. Великий завод сільсько-господарських машин ім. Жовтневої революції. Він випускає один плуг що півтори хвилини.

Оце і є другий полюс славного міста Одеси з дванадцяти-тисячною армією робітництва,—той полюс, куди ми приїхали продемонструвати свою роботу і почути слово нашого споживача.

в будинку преси й на з'їзді рад

Про наш перший виступ в одеському Будинку преси писали так:

Тов. Демченко гаряче вітав українських письменників... Сосюра... Йогансен... Слісаренко... Вразливий... Василь Чечвянський... Леонід Чернов... і кожне ім'я ми зустрічали, як близьке, як знайоме, як рідне...

Ми не маємо сумніву, що тов. Светлов, як гостинний хазяїн, трошки перебільшив і наговорив нам компліментів. Бо нас, звичайно, мало знає не тільки трудяща Одеса, а навіть одеський професор Волков, який, читаючи доповідь, — мало не переплутав наші прізвища і виїжджав на загальних фразах.

У будинку преси нас слухала кваліфікована аудиторія, і я занотував у себе в блокноті:

— Цілком помітний перелам у ставленні одеських робітників мистецтва до української культури.

Цей перелам справді мене вразив. І треба знати пересічного одеського робітника мистецтва, що зрозуміти моє здивування.

Йогансен на естраді. Читає. А за лаштунками художник одеської „вечірки“ накидає портрет Василя Чечвянського. Обидва нерухомі. Чечвянський позує, художник з головою поринув у роботу. Пильно малює і, між іншим, кидає Чечвянському запитання.

— Слушайте, откуда вы приехали?

— З Харкова.

— Куда едете?

— В Харків.

(Павза. Малює.)

— Что вы с этого дела имеете?

— Майже нічого.

Художник зневажливо, недовірливо дивиться не Чечвянського („Бреше, фраер“) і низує плечима:

— Стоит ездить...

Здаду хтось підходить. Художник, не відриваючись від роботи, до нього:

— Слушайте, Навроцький... (Павза, малює)... Ви міне забгали стуль... (Павза, малює). Я очень устал... (Павза, малює), Я на вас ругаюсь...

— То я вам зараз дам стільця.

— Не надо... *Я этого уже кончаю.*

У цьому діалозі — ціла психологія одеського митця в лапках, що вже на щастя поволі зникає.

Раз ви „с этого дела“ нічого не маєте, — то „стоит ездить“.

І хоч нам приємно було виступати перед такою гостинною, уважною аудиторією, — проте ми з нетерпінням чекали нашого виступу на Одеському окружному з'їзді рад.

О, це зовсім інша аудиторія. Нас тут зустріли без компліментів, — але ми без слів бачили тепле ставлення до нас господаря Одещини.

Тов. Триліський говорив так:

— У вашій особі ми вітаємо українське пролетарське письменство, що так буйно розквітло за часів нашої революції. Вашу працю ми вважаємо за невідійману частину загального соціалістичного будівництва. Ми знаємо, що ви являєте ті течії українського пролетарського письменства, що своєю творчою роботою сприяють пролетаріатові в його боротьбі за здійснення соціалізму.

Потім ми читали свої твори. Коли виступав Сосюра і читав свою „Червону Зиму“, я дивився в обличчя літньої селянки, що сиділа в першому ряду. Я бачив, як вона приставляла руку до вуха, щоб краще чути. (Сосюра під кінець читає дуже тихо). Я бачив, як вона розкрила рота. І я бачив, як вона плескала й вимагала, щоб Сосюра прочитав іще свій вірш про батька.

Хай ті письменники, що вагаються, частіше перевіряють свої твори перед робітничою аудиторією. Хай частіше слухають відгуки робітників про свої твори.

Скінчивши виступ, ми говорили з тов. Триліським. Зав. будинку преси розповідав йому про плян наших майбутніх виступів на найбільших фабриках і заводах.

Слісаренко сидів блідий — йому напередодні сподобались „купаті“ (жахливі одеські ковбаси на три чверти з перцем, гірчицею, малб не товченим салом) — і тепер Слісаренко тра-

гічним голосом говорив, що йому, мабуть, доведеться передчасно вийти до Харкова.

— Не пустимо. Не пустимо!— говорили нам. — Лікуйтесь в Одесі. Відпочивайте. Завтра ми дамо вам автомобіль і покажемо Одесу з усіх боків.

Слісаренко сидить, посміхається з виглядом мученика науки, якому роблять вівісекцію.

по фабриках і заводах

Національний склад славного міста Одеси такий: росіян — 156 тисяч, євреїв, здебільшого зросійщених — 153 тисячі, і українців — теж зросійщених — 47 тисяч. За соціальним складом найбільший процент зросійщених українців падає на робітництво.

Після цього ясно, як обережно треба підходити до питання про українізацію Одеси.

У цьому ми переконалися, коли після виступів у центрі міста поділились на групи й почали їздити в гості до робітників на найбільші одеські підприємства.

В перший же день мені довелося тут дуже перетремтити.

Я сплю, як відомо, довше за всіх. Того ранку я прокинувся від удару по голові: розплющивши очі, я побачив над собою зава будинку преси з якоюсь жінкою. Завбудинку необережно пустив мені на голову свій жахливо важкий портфель. Тепер він збентежено чухав потилицю і говорив:

— Я вас дуже прошу. Якомога швидше. Нас чекає авто. Там обідня перерва.

— Де?

— На шкіряному заводі.

— А де решта письменників?

— Снідають. Де ваші черевики? Поспішайте, товаришу.

Я одягся й побіг шукати товаришів.

В ідальні Чечвянський з Вразливим покірно чекали на Йогансена й Слісаренка. Ці двоє, як звичайно, побігли розшукувати дріб. Цей дріб якимсь прокляттям висів над нашими головами в Одесі. Увесь свій вільний час Йогансен із Слісаренком акуратно розподіляють на дві рівні частини: першу вони витрачають на біль у шлунку, другу — на шукання дробу. Вони купують неймовірну кількість дробу. Я боюся, що незабаром Слісаренко з Йогансеном вистріляють усіх зайців на Україні.

Я нервуюсь: біля готеля нас чекає автомобіль, а Йогансена нема. Я лечу на Дерibasівську, бігаю по всіх мисливських крамницях і в кожній дістаю стандартну відповідь:

— Були й зараз тільки вийшли.

Нарешті я ловлю мисливців. Ідемо до ідальні. Але Чечвянського вже немає. Він пішов по мисливських крамницях

шукати нас. Лишаю в ідальні Йогансена — біжу шукати Чечвянського. Піймав. Ідемо до ідальні. Йогансена там уже немає. Він пішов шукати нас.

Кінчилося тим, що ми безнадійно розгубили один одного, — і всі, люті й похмурі, з лайкою і скриготінням зубовним — бігали по вулицях, шукаючи один одного.

В такому стані мене піймали завбудинку з робітницею, посадили в авто, — і веселі одесити могли цього ранку спостерігати незвичайну картину: вулицями Одеси тихо пхався чепурний автомобіль. Робітниця і завбудинку держали мене під руки. Я обмацував очима кожну постать на тротуарі і моторошно, як людина, що заблудила в Сахарі, — гукав:

— Он, здається, Чечвянський... Вася-а!

— Сосюра. Чи то не Сосюра? На кого ж вони мене покинули?

Так ми не нашли нікого, і мене повезли на шкірзавод одного.

Мені було холодно в грудях. Я не боюсь виступати, але опинитись одному... в Одесі... на шкірзаводі...

Та я не шкодував, що поїхав на шкірзавод, хоч і почував себе страшенно самотнім.

Обідня перерва перетворилася на товариську зустріч і закінчилася дружньою бесідою.

Найбільше, звичайно, цікавить усіх питання про українську мову, про українську культуру. Переважна більшість робітників тут українці, але розмовляють російською мовою.

Чому?

Я розповідаю робітникам один випадок, що трапився зомною тут-таки, на заводі дві хвилини тому.

Старий майстер ішов спереду, показуючи шлях:

— Сюди, сюди, будь ласка, — говорив він по українському. Ззаду залунав сміх.

— Эге, наш Пьотр по украински умеет.

Старий Петро почервонів.

А потім, у дружній розмові виявилось, що більшість уміє по-українському. А говорить по російському. По українському говорити... соромиться.

В цей час, коли ми в тісному колі розмовляли на шкірзаводі, у другому кінці Одеси решта моїх товаришів під'їжджала до найбільшого Одеського судно-будівельного заводу.

Зустрілися в одному з цехів. Коли Йогансен почав говорити, залунали голоси:

— Говорите по русски.

— А чому по руськи? — запитав Йогансен.

— Мы по украински не понимаем.

— А от ми зараз побачимо, — відповів Йогансен і почав говорити по українському.

За чверть години:

— Ну, скажіть, товариші, по щирості: зрозуміли?

— Вас то ми розуміємо,—кажуть.— А от газети не дуже. Чому це?

— А тому, що не всі наші газетярі знають звичайну людську не „українізаторську“ мову. Треба підтягти наших газетярів,—і це повинні робити самі робітники.

І на шкірзаводі, де був я один, і на суднобудівельному, де була решта товаришів,— наші розмови закінчилися майже однаково: нас розпитували, як і про що ми пишемо і про що думаємо писати; вимагали робітничої тематики; питали, що робить Хвильовий, і яку нову п'єсу написав Куліш. Потім питають, що треба читати з української літератури.

Ми даємо довгий список.

Увечері, лежачи в готелі, починаємо розмірковувати: в Одесі ми вже шостий день, зробили 12 виступів, дуже потюмились— а нас усе запрошують і запрошують: треба ще до студентів, до червоноармійців, на курси українознавства, до лікарів, і ще, і ще, і ще...

Нас чомусь приваблює кіно-фабрика: нас там зустріли дуже тепло. Нам показували нові картини. Нас знімали для кіно-хроніки. Ми зате читали свої вірші й гуморески.

Любі друзі, українські кінематографісти.

Коли ви випадково прочитаете ці рядки, згадаєте ще раз сонячні дні нашої зустрічі. Хай вам світить щедре Одеське сонце під час ваших натурних знімань. Хай ніколи не блимають ваші юпітери.

Хай ще багато років працює на користь української кінематографії товариш Меж—қостюмер,— той самий, що говорить:

— Забыл, что у меня сегодня играет Бучма: не то сапоги, не то обмотки.

донбас-дебальцево

Генрі Форд, геніяльний капіталістичний „соціаліст“, сказав одного разу:

— Я не можу дозволити собі таку розкіш, як бруд на моїх фабриках. Бруд на фабриках занадто багато коштує.

Цю істину нам слід було б запам'ятати. І як жаль, що цю істину забули Дебальцівські робітники.

Рідко нам доводилося бачити більшу неохайність, ніж на найбільшому Дебальцівському залізничному ремонтному заводі. Скрізь— калюжі, іржавий залізний лом, бруд і сміття по коліна.

Донбас взагалі не може пишатися гарними шляхами. Але Дебальцево побило рекорд. Ох, ці калюжі! Як гостро їх відчуваєш, а надто, коли в тебе тече калоша, в підметці— дірка— і немає при собі зайвої пари панчіх.

Ми йдемо виступати.

Далеко десь передо мною із спритністю циркового акробата перестрибує з грудки на грудку Остап Вишня. За ним плентаються, взявшись за руки, Панч і Сенченко.

Я, звичайно, яозаду. Відстав.

З усієї нашої строкатої компанії — я найповільніша, найнезграбніша люди. Проти мене Остап Вишня — це людина-блискавка, Він примушує мене починати збиратись на виступ за три з половиною години. І все ж таки я спізнююсь: мене завжди підводять калози. В найпотрібніший момент ці прокляті створіння зникають без вісти, — і я плентаюсь по калюжах без калоз. Через це я завжди стаю об'єктом дотепів Петра Панча. Не знаю, що він робив би, коли б мене не було.

Назустріч нам лавами сунуть робітники.

Сьогодні субота, вони скінчили роботу, зголодніли і квапляться додому. Це — чергова „неув'язка“. Ті, що влаштували наші виступи, забули десь щось „ув'язати“, „поглибити“ й „погодити“.

Іду повз натовп і чую не зовсім прихильні одзвиви про українське письменство:

— Гм! Письменники... (вголосі убивчий скепсис): А кому вони нужні?

Настрій падає і ноги стають важкі.

Чи може ми справді нікому „ненужні“?

Але досить було ввійти до клубу, щоб побачити, що ми потрібні, що українське робітництво в масі своїй знає й розуміє нас.

Нас слухали.

Перекривлені увагою, замурзані обличчя, мозолясті брудні руки, блискучі очі. Ці люди прийшли слухати нас просто з роботи від варстату. Хазяїни нашої країни.

Хтось з товаришів сидить поруч і шепоче:

— Подивися на аудиторію і переповнює тебе така бадьорість, така охота до роботи, що...

Сенченко висловлює те, що почуває кожен з нас.

Вишня у нас „вождює“.

Він уміє якось надзвичайно тепло й щиро розмовляти з робітниками. Вони бачуть і почувають у ньому „свого“.

Вишня розповідає:

— 28 мільйонів українських селян говорить українською мовою. Соціалстичне відродження нашої країни вимагає, щоб пролетаріят узяв у свої руки провід українським культурним процесом, бо інакше цей провід потрапить до чужих, ворожих нам рук. Річ, кінець кінцем, не в тому, щоб робітник негайно, сьогодні ж заговорив українською мовою. Річ в тому, щоб робітництво зрозуміло потребу опанувати українську культуру.

Авдиторія у нас ідеальна.

Слухають уважно і міркують.

Поважний бородатий робітник устав і скаржитись:

— От коли ви з нами говорите українською мовою, товариші-письменники, — ми все розуміємо. А от газети — не дуже.

— Не добереш.

Товариші — газетярі, — чуєте?

Потім ми читаємо свої твори.

Чорт його бери! От де письменник може відчутися, для кого він працює. Якими дрібними здаються наші сімейні, міжгрупові незгоди перед лицем нашого соціального замовця — робітника.

Вишневі фейлетони остаточно розворушили авдиторію.

Починається жорстока суперечка.

— Чи повинен робітник давати соціально замовлення письменникові?

— Чи покластися, так би мовити, на письменницьке сумління?

Закінчивши виступ, ми йдемо до невеличкої чекальні. Ще хвилинка і ми в тісному колі робітників.

— Слухайте, товари і! — кричить до нас молодий замуранний робітник. — Тут до нас один товариш приїздив і казав, що української літератури майже немає, а єсть російська.

Його перебивають:

— Не бузи.

— Ти просто ні чорта не зрозумів.

Починається суперечка, в якій розібратись неможливо.

Але бачимо ми:

— Крига вже пішла. Швидко несеться крига. Вона знесе і потрошить усіх, хто намагається поставити опір великій культурній справі.

Дехто з нас не вперше на Донбасі. Минув тільки рік, а Донбаса не пізнати. Свідомість робітництва росте уперто, невпинно.

Руйнує перешкоди.

А перешкоди є, серйозні перешкоди.

До нас у вагон (жили ми у вагоні) приходив учитель.

— У нас тут, — каже, — понад 100 вчителів, а таких що усвідомили собі справу — душ п'ять не більше. Дрібні службовці переважно гальмують діло. Ви б подивились на них. Справжні допотопні екземпляри.

„Допотопних екземплярів“ ми, треба сказати одверто, так і не бачили: вони тікали від нас, як чорт від ладану, або перфарбовувались у захисний колір.

Зате на виступі в школі, в молодих блискучих очах школярів, в захоплених обличчях — ми бачили запоруку того, що ми переможемо.

Кремінчуцькі робітники зустріли нас по товариському уважно.

Але це зовсім не „захоплені поклонники“. Літній робітник Крюківських вагонних майстерень, слюсар, що не має жодного уявлення про наші літугрупування і паршиві літсварки, — влучає в ціль:

— Доводилось мені читати сучасних письменників. Доводилось не раз... Так от — читаєш, читаєш і зло тебе бере. Зразу видно, що сидів чоловік у кабінеті і „сочиняв“. Так, товариші, не виходить діло.

Панч записує, хоч ці зауваження — зовсім не до нього. Він один з перших письменників, що підійшов до робітничих тем.

Сосюру знають скрізь. Особливо — вчительки. А також — школярі.

Коли ми читали для школярів і Сосюру, забувши далі слова свого віршу, зупинився і безпорадно подивився на нас, — то один з школярів тихенько підказав далі.

Школярі... Молодість... Вони розвісили по стінках наші фота, частували нас яблуками і цукерками.

Стільки молодого сміху, буяння, радості, що одного з нас охоплює відповідний настрій — і він починає наспівувати мотивчики в „Альо на хвилі“.

Маленький карапуз докірливо хитає головою.

— Чого ти?

Карапуз солідним баском:

— Такий великий дядя — і танцює...

Але не скрізь ми танцювали. У великій світлій залі окруженому секретар докладно розповідав нам про п'ятирічний плян їхньої округи, про хлібозаготівлі, українізацію і культурне будівництво. Ми дістали про Кремінчуччину великий гарний матеріал.

Про нашу візиту до червоноармійців гарматного полку слід писати цілі підвали. А сьогодні — коротенько.

За старих часів слово „касарня“ було погане слово. Воно означало бруд, казенщину, жах.

Тепер червона касарня — осередок культури, чистоти, охайності.

Нас повели в ідальню. Але ж даруйте — хіба це ідальня? Це затишний прекрасний ресторан. Так, навіть радіо грає під час обіду. Власна маленька радіостанція, утворена самими червоноармійцями. Двічі на тиждень — радіогазета.

Церобкопові нашому треба повчитися варити такий гарний борщ, яким нас частували червоноармійці.

Я боюсь набриднути читачеві описом прегарних червоних кутків і гімнастичної залі.

Чечвянський довго дивиться на правильні ряди червоноармійських ліжок, укритих сірими ковдрами, на яких внизу написано „ноги“. Це щоб червоноармійці правильно застилали ліжка.

Стояв Чечвянський мовчки. Підходить до нього краском. — Ну, що скажете, товаришу?

— Що скажу? — рипить Чечвянський. — Скажу, що в старій касарні салдат від „муштри“ не знав, куди подіти навіть свою бідолашну голову. А тепер — червоноармієць знає, куди йому класти навіть ноги.

Жарт полетів по касарнях.

тиждень української культури в дніпропет- ровськом у

Святковий настрій охопив нас іще на харківському вокзалі.

Ми їхали на тиждень української культури, — на бучне свято, що сколихнуло ціле велике індустріяльне місто, місто заводів-велетнів.

Трапилось так, що на цей тиждень збіглося кілька великих свят: Шевченкові свята, десятиріччя Шевченківського театру, свято Паризької комуні, конференція МОПР'у, 200-й номер дніпропетрівської газети „Звезда“...

Ми їхали на Всеукраїнський зліт письменників, артистів, режисерів, драматургів...

Про це гомонили на харківському вокзалі.

— До речі, ви всі поїдете в твердому вагоні, — додав Шпол, уминаючи другу порцію шніцеля. — По пролетарському. Бо м'яких квитків уже немає. Неув'язка.

„Неув'язка“ не завадила нам спати на твердих полицях, під акомпаньямент оглушливого верещання чиягось двомісячного нащадка.

* * *

...На Дніпропетровському вокзалі — прапори, оркестри, представники робочих організацій.

Плякат:

— Вітаємо дорогих гостей. Шевченківці.

Заступник наркома освіти тов. Полоцький промовою починає мітинг.

Рожевий морозний ранок. Чекаючи нас, чмихають автомобілі.

Тов. Полоцькому відповідає зав. агітпропвідділу.

Він говорить про величезне значення тижня української радянської культури для дніпропетровського робітництва.

Далі говорять представники комсомолу й Червоної армії.
Скінчили.

— Де ж Остап Вишня? — гукають з натовпу.

— Покажіть Остапа Вишню.

У Максима Лебеда — такий осяйний святошний вигляд, що його приймають за Вишню.

— Ні, Вишні тут немає. Вишня з Хвильовим, Любченком. Кулешем, Яновським приїде трохи пізніше з Артемовського. Під'їжджають автомобілі.

* * *

З готелю рушаємо до Шевченківського театру.

Скільки знайомих облич! Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровське... І як гігантська скеля серед бурхливого моря, над нами велетенська постать режисера Червонозаводського театру Василя Василька...

Обдивляємось театр.

Так, шевченківці добре підготувались до свята.

Їхня невеличка виставка свідчить, що тут працювали дбайливі руки.

А сонні обличчя керівників виставки Н. Вашенка і К. Капатського свідчать за кілька бесонних ночей; люди працювали здорово і вчасно закінчили встаткування виставки.

Тут — історія Шевченківського театру, вітрини українських книжок, українських фільмів — і макети постанов: інженер Мерц, Собор паризької богоматері, Мина Мазайло.

Далі галосливою, веселою юрбою сідаємо на перший номер і їдемо до крайового музею, до Яворницького. Максим Лебідь, як дбайлива квочка, збирає курчат — держить нас укупі, не дає розбігатись.

У музеї, під дзюркотливий струмочок пояснень старого Яворницького — ми з головою поринаємо в сиву, сивезну старовину, — ми в гостях у запоріжців і гайдамаків, — із темряви сивих віків дивиться на нас Настя Скоропадська і Максим Залізняк.

* * *

Увечері театр ломиться від натовпу.

Коли підноситься завіса, — по спині пробігає легенький холодок: в президії — біля 60 чоловіка.

Приїхала вже й друга група, — тільки Вишня заховався в червоному кутку: п'є чай.

Відкриває урочистий вечір Полоцький.

Він говорить про те, як пролетарят мусить опанувати українську культуру:

— Справа української пролетарської культури — справа самих трудящих. Цю роботу найперше мусять проводити наші профспілки через свої клуби. На жаль, цифри, що ми їх маємо, нас не задовольняють... В низових, наприклад, осередках, хоч і є 52% активістів — українських робітників, але українською мовою там робота провадиться лише на 12%. Проте, ми певні, що ніякі натиски ворогів не припинять будівництва нашої української пролетарської культури, національної формою, інтернаціональної змістом.

З усіх кінців союзу з'їхались представники робітничих, професійних, містецьких організацій — вітати шевченківців. Цілий альбом привітальних телеграм. Ці привітання від робітництва, від партійних організацій, від червоної армії, від товаришів по роботі — якнайкраще свідчать про те, що шевченківці роблять велике й відповідальне діло.

Далі — неофіційна частина в клубі залізничників.

Довжелезні білосніжні столи. На бенкеті — близько 250 чоловіка.

Пізно вночі вшухли розмови, гомін, святочне піднесення.

Другого дня частина письменників виступала перед робітництвом у величезному „Палаці Культури“. В театрі відбувалася конференція МОПР'у і концерт.

Пізно вночі шевченківці показали гостям генеральну пробу п'єси „Мина Мазайло“.

1929

Ціна 1 крб. 50 коп.

що в номері 4

ІВАН КАЛЯННИК	3
Перша ніч. Поезія.	
ЛЕОНІД ЧЕРНОВ (Малошийченко)	7
Автобіографія.	
ЛЕОНІД ЧЕРНОВ (Малошийченко)	21
Зустрічі з читачами.	
М. ЙОГАНСЕН	34
Пісні червоної кінноти. Поезія.	
ОЛ. СОРОКА	35
Сашко батир. Поезія.	
ПЕТРО ПАНЧ	36
Право на смерть. Роман.	
МЕЧИСЛАВ ГАСКО	85
Догана Володимиру Володимировичу Маяковському.	
М. Б.	87
Шота Руст'авеллі.	
ШОТА РУСТ'АВЕЛЛІ	89
„Левень у барсовій шкурі“. Поезія. З грузинської переклав Микола Бажан.	
І. КУЛИК	92
Підсумки і перспективи. Стенограма доповіді на четвертому пленумі Оргкомітету спілки радянських письменників України.	

Червоний шлях